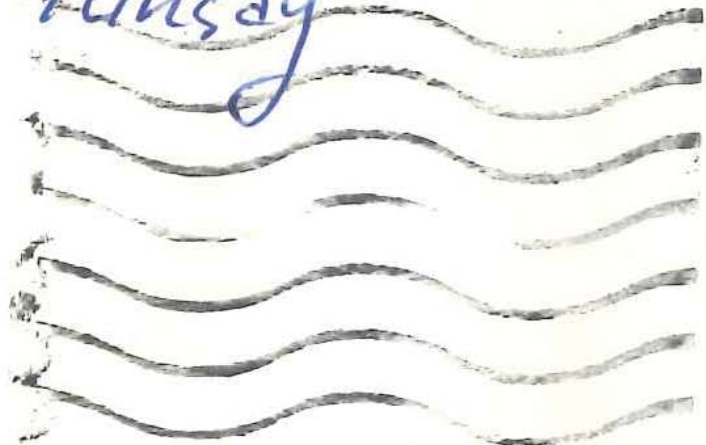

Mete Tunçay

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No OSG-327/1

Sayın Arhan Sark Gökçay
Kayisdagi Cad. 124/1

29.XII.1983 Göztepe
İSTANBUL

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi

No 059-327/1

Kıloftu Sok. 6/4
Çankaya Ankara

Mihterem Hocam,

Tarih ve Toplum dergisi
yılbaşında yayına geçiyor.
İlk sayı hemen adresinize
postalanacak. Umarım, beğenir-
siniz. Ama benim ismim
daha önemli, nerelerinden
işlenmesi gerektiği
hakkında lütfen yazınız el-
triler.

Ocak ortasına doğru, İstan-
bul'a gelip sizden yeni sayılar
ismi yazı istediğim edeceğim.

Bu vesileyle, size ve eşinize
yeni yıl ve en iyi dileklerini
sunarım efendim.

Yıldırım
Tuncay

Detail of XIX-century Embroidery, China. Courtesy of the Museum of the American China Trade, Milton, Massachusetts (U.S.A.), to benefit the United Nations Children's Fund (UNICEF).

Broderie chinoise du XIXe siècle, (détail). Reproduction autorisée par le Museum of the American China Trade, Milton, Massachusetts (E.-U.), au Fonds des Nations Unies pour l'enfance (UNICEF).

Detalle de un bordado chino del siglo XIX; cortesía del Museum of the American China Trade, Milton, Massachusetts (EE.UU.). Contribución al Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia (UNICEF).

Nurcihan Tuncaç
Arabacılar Cad. 19/2

KESAN

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-327

تاریخ و قلم
مه نه تاریخ آی

Sayın:

Orhan Sait GÖKYAY
Kayisdagi Cad. 124/1

ESKİ NO

Frenkay

~~GÖZTEPE~~ / İST.

Sayın Mete,

Baştan seni tebrik edeyim. Tarih ve Toplum Dergisi, ondan önce çıkmakta olan dergilerden bambaşka. Bunun önce eşim farkına vardı, sonra da ben. Ve daha sonra benim dar çevrem insanları. Yazılarının 'çarpıtırma' olmadığı belli; hem araştırılmış, hem araştırma. Anıyorum, şu bizim elli milyonun böyle bir dergiye susamışlığı demeyim, ihtiyacı varmış. Bilindiği gibi, insanlar çok defa, nelerden yoksun olduklarının, o nesne birdenbire karşalarına çıktığı zaman anlıyorlar, değil mi? Okuyucu mektuplarının, oaha ilk sayıda söktü etmesi de müsbet bir alamet. Hem de bu mektuplar, selam, sabah mektupları da değil.

Gelelim bana: Ben, Ali'nin Hâlât-ı Kahire adlı kitabını, hamdolsun, daktilo edip bitirdim ve bugün postaladım. Metnin sonun bir de açıklamalar bölümü kydum. Bundan, okuyucu bu eser üzerinde ne kadar uğraştığını ve nasıl bir kök söktüğümü anlayacaktır, umarım; eğer sıkılıp elinden atmazsa.

Tarih Ve Toplum için, eserlerimizi tanıtmaya bölümünde, bu kitaptan 1) Kahirede düğün adetleri, 2) Kahvehaneler, 3) Şafii havuzu, bölümlerini vermeyi düşünüyorum. İki de kişi var: Biri beylerbeyi, Sarhoş Hasan Paşa, öteki de rüşvetçi bir kadı. Şafii havuzu, eb'adı belli olan bir havuz, imam bu havuzda abdest almanın, arınmanın caiz olduğunu yazmışsa da, Ali, gördükten sonra Şafii'nin böyle bir havuzu kasdetmediğini, o da anlayacaktır, diyor, yazar. Bu parçaları almaya karar verirsen, kitabın aslında kimi sayfaları örnek olarak vermek isteyecekmiş, bilmiyorum. Tiitze bunu üç yazmadan yararlanarak ve birbirlerinden tamamlayarak taranskripsiyonunu yapmış. Düğün bölümü onun yayınladığı yazmanın foto kopyasında eksik, ama öteki söylediklerim tamam.

Sohbetnameye gelince, bunun için verdiğim sözde duruyorum. Yalnız yarın mart başında dönmek üzere İzmir'e gidiyorum, ister istemez beklemek gerek. Bu sözümü nisan içinde yerine getireceğimi umarım.

Se bu söylediklerim hakkında yazmak istersen, İzmir adresim şu:

Orhan Şaik Gökyay

Dr. Lemi Ergin eliyle

Mithatpaşa caddesi, 1147/5

Üç kuyular- İzmir Tel. 153709

Hoşça kal, sevgilerle

Kızılbaşınagi umutmadan,
0 ön planda.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi

No 056-327/3

mete tunçay

Kuloğlu Sok. 6/4 Çankaya · Ankara
Cumhuriyet Cad. 110 Küçükyalı · İstanbul Tel · 352 11 67

Mete Tunçay

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-327/4

Sayın Arhan Sark Gökyay
Dr. Lemi Ergun elyale

Mithatpaşa Cad. 1147/5

16 Eylül 1984 Üç Kuyular İZMİR

Ankara, 13 Şubat 1984

METE TUNÇAY

Sayın Hocam,

Tarih ve Toplum için yazdıklarınıza çok sevindim. İkinci sayı muhtevaca biraz daha toplandı, toparlandı sanıyorum. Umarım, üçüncü ve daha sonraki sayıları da beğenirsiniz.

Ben bu gece, bir hafta kalmak üzere İstanbul'a hareket ediyorum. Gidince ilk işlerimden biri, sizi aramak olacaktır. Hem Bedrettin'in Babası hakkındaki yazınızın telif hakkını tahsil etmek, hem de yeni yazularınızı istemek üzere.

"Kızilelma," "Hâlât-ı Kahve"den üç bölüm" ve "Şehname"ni, (siz hangisini önce uygun görürseniz,) birini Nisan (4.) sayısına koyabilirsek memnun olurum. Âli'nin kitabının aktardığınız bölüm lerinin hepsinin yazma sayfalarını fotokopi olarak veremeyiz; ama bitkası sayfaların fotokopisini vermek herhalde güzel olur.

Madem ki siz Mart başında evinize
döneceksiniz, o zaman, ben de arkadaş
tevbihlerim, sizden telefonda randevu alıp
uygun bir vaktinizde gelir, yeni yazınızı
alır, paramızı da getirir. Benim sizi
götürmem işle, artık Mart ortasında gelişime
kalacak, ister istemez.

Gelmeye söyledim diye yazmamıştım.
Joanna (enkaz aulama olabilir dediginiz)
Yunanca Helek kelimesini bilmedi. Belki
cümlelerin tamamını götürsem çıkarabilirdim
diyor. Sizden bazı eski sözlerin aulama
işini yardım istediğim Takvimi Vekayi'den
alınma Han @lay'ya ilgili metinde (2.
sayf, s. 37) uru' seka diye yanlış okunan
ihsenin aslı, urve-i ruska (saptamı sap)
imış. Emriniz üzereme takkik ettim, soğw-
sum da buldum, ama o sayfaya yetemedi.
3. sayfanın sonus'unda özür söyleyerek öznel-
teceğim. (önemli)

Sizden bir istihdamım var. @ da, seğirli
arkadaşlarınızdan (örn. Hikmet İlyam),
benim dergi ismi yazı saptamamız! Emi-
nim, İzmir'de de böyle dostlarınız vardı.
Lütfedip Ankara adresime yazarlarsa, çok
makbule geçer. (Bu amaçla iki kartvizitimi
koyuyorum.)

İzle ve esmize saygı ve
sevgiler sunarım.

Yed
Musa

Muhterem Hocam,

Göndermeyi vaad ettiğim Gürcistan
Fetihnamesinin iri yazılı fotokopilerini
bekliyorum. postallyyorum. Mayıs sayımız

isim Sohbetname'yi tanıtan yazınız ve
sesme parçaları hazırlamakta olduğunuz
umarım. Kaplan Armağanı'ndaki Of laz-
oğlu'na övgüyü ve Kaynaklar'daki, ["Atatürk
Türk değil, sorudan oldu; ama öyle-
sine Türk oldu ki, ona Atatürk adını
verdik" gibi anlamlara gelen bir dizeyi
de içeren] Anıtkabir Senaryosunu okudum.

Sizin Senaryosunuzun fotokopisini serian
→ Ama sizin isim sakıncası yoksa, Cum-
huriyet Bayramı'nı ya da Atatürk'ü'nü
Ölümünün yıldönümünü dolayısıyla Ekim
veya Kasım sayısına koyalım. Açıklası,
Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Dönemine
sadırlık pek görmek niyetinde değilim.

(olacak

Böyle yakın tarihler için, hem namuslu hem de Derginin basını belâya sokmayacak yazı bulmak zor. Öte yandan, belli yıldönümlerinin rastgeleliği aylara da brşeyler koymam lâzım. Mayıs (19 Mayıs dolayısıyla) olabirdi, ama anda 27 Mayıs'ta ilgili br belge yayımlayacağım. İsrar ederseniz sizin senaryonuz da (br ^{baska} yazıya Haziran'a erteleyerek) Mayıs'a koyarım. O takdirde, Ekim-Kasım'dan biri yutuldu boş kalır. [Kasım için, "Atatürk ve Tarih Çalışmaları" diye br yazı hazırlattım.] Açık sözlülüğüme karşılık, sizin de abıyanklık etmeyeceğinizi umuyorum.

Alman'ın ve/veya Campolat'ın yanlışları hakkında lütfedip yazacağınız notu yayımlamaya ama seyrim.

Ferhunde Hanımefendeye ve size esnüle hürmete saygı ve sevgiler sunarız.
Nete

§ اول صحن نون در و آسان سوره

سوره الى ثقف علاه وتلقه ، نجد 362

سوره و سوره يه كد عجمه ، قاموس ترجمي 114 ، II

ار ، نون حوره لي ، حوره صحن نون نون است و كد كد
صبر است [يه حوره] ، كد كد نون يه نون نون

§ ديار بابه نون و اجلال

دو فری : ديار بابه نون و اجلال اول نون

اجلال اجلال بالمان انزل به ، نجد 149

اجلال بريره فوندره ، قاموس ترجمي ، 2243 ، III

- 1 -

آبراد مفسدین ستاد

بعبر سوره حیه ارا حقه ، دو فری : نون نون

آبراد مفسدین ستاد اول لید ، چو نون خفا لی اولان

شکل نون و منا حقیقه نون ، واحا آ جینه ک سنی دیکد .

آما مفسدین ستاد حیه استلان بر قلیته : بو فری نون

یارت ایه نینه اولان دیکد .

Urkunde 11

11. Dū l-qa'da 956 (1. 12. 1549), Uluqışla.

Urkudentypus: Fethnāme.

151 × 33 cm

Schrift: *Invocatio*: huwa, schwarz.

Tuğra: Blau, Goldumrandung, Gold und Blau verziert.

Text: Schwarz mit Goldstaub, Duktus Dīvānī.

Übersetzung: Die bei HAMMER, GOR III, 287, Anm. d angeführte lateinische zeitgenössische Übersetzung konnte nicht aufgefunden werden.

Literaturhinweis: Eine im Kontext bis auf geringfügige Varianten gleichlautende Urkunde wurde aus demselben Anlaß laut FERİDÜN an den König von Frankreich geschickt, die Urkunde ist ohne Datatio und Ausfertigungsort von FERİDÜN wiedergegeben (vgl. FERİDÜN² I, 603 ff.).

8.5 cm

huwa

Tuğra

- 1 Qidvetü ümerā'i l-izāmi l-ısevıye üsvetü küberā'i l-fihāmi fī l-milleti l-mesihıye
muşlihu maşālihi ğemāhıri t-tāyifeti n-naşrānıye sāhibü ezyāli l-ħaşmeti ve-l-vaqār
2 şāhibü delāyili l-meğdi ve-l-iftihār vilāyet-i Beç qırālı Ferdināndüş qırāl ħutimet
'avāqibühü bi-l-ħayr tevqı'-i refı'-i hümāyün || vāşil olığaq ma'kūm ola ki meşıyet u
irādet-i ħazret-i mālİKü l-mülk ile 'azze şa'nühü ve-behere burhānühü tu'tı l-mulka man
taşā'u muqtezāsınğa şahāyif-i murādāt u āmālümüze erqām-i meserret-irtisām-i feth-i
3 mübın merqūm ve tu'ızzu man taşā'u müsted'āsınğa i'lām-i 'ālem-ārāy devlet u
iğlālümüze farq-i farqadān-i || 'ızzetde āfitāb-i naşr-i 'azız ile mevsūmdur el-minnetü
li-llāhi ta'ālā ve-taqaddese ki dāyimā ālā'-i 'amıme-i ilāhı ve nu'amā'-i ğelıle-i nā-
4 mütenāhı naşıb-i zāt-i se'ādet-semātumuz vāqı' olub pertev-i ħurşid-tābān-i zerrāt-i
qāhiremüz birle revze-i dın münevver u pür-nür şemşir-i memālik-sitān || u düşmen-
teshırumüzün zılāl-i feth-tevālī vāşitasıyle ehālī-yi islām ħıtte-i emn u amānda mesrūr
5 olmaşlardur bundan esbaq tāyife-i Qızılbaş-i evbaş-i zelālet-ma'ās ki nāyirān-i nevā-
yir-i fesād u fiten qāti'ān-i tarāyiq-i ferāyız u sünen olub || refz u ilħād ile mestūr
mezheb-i şen'e-i şı'aya şüyü' vermekle çirāğ-i devletleri sule-i imāndan meğhürdur
serdār-i zelālet-āsārları olan Tahmāsb-i şāhib hirāsuñ qarındaşı Alqās-i ħannās
6 'atebe-i 'ulyāmuza iltığā vu ihtışās etmekle 'arız-i || niyāz u izħār-i tazallüm eylemegin
anlaruñ qatarāt-i emtār-i ħasr-şı'ārları ile mir'āt-i dıne 'arız olan zeng u pās maşqale-i
tığ-i ābdār-i Zülfiqār-āsār ile mahv u tirāş olunmağıçün rāyāt-i nuşret-āyāt acub
7 'asākır-i zafer-me'āsırümüz ile || diyār-i şarqa teveğğüh-i hümāyün olunmaşdı erāzı-yi
Āzerbāyğāñ zılāl-i alām-i feth-peyām ile müstezill olub ħıtte-i Tebrız maqarr-i rāyāt-i
naşr-i 'azız olığaq etrāf u eknāf-i memleket anlaruñ vüğūd-i fesād-mu'tād ve ilħād
8 endişelerinden || ħālī bişe(!)-i mülk şağāl-i zulm u helkden nehy bulunub şāh-i
şe'āmet-penāh adına olan mahzül ve muħanneşün āsār-i ğelādet u şehāmetinden
şemme vu zerre zuhūra gelmeyüb mehābet-i ğuyüş-i sürüş-ħurüşdan perde-i ihtifāda
9 mestūr u miğer-püş || şehāmet-i şemşir-i dilāverān-i düşmen-ğirden mür-i zebün gibi

seqbe-i zemînde pinhân u medhûş olduğı zâhir u bâhir oldu ol diyârũñ re'âyâ vu
10 berâyâsı vüfûr-i himâyet u 'adâlet-i husrevânî ve kemâl-i mevhibet u 'âtîfet-i || ğihân-
bânîye mazhar düşüb nehb u ğâretden maşûn u mahfûz olub mihâd-i emn u amânda
lahzât-i merhamet-semât-i pâdişâhânemden mahzûz oldılar aşl-i maqşûd-i zafer-vürüd
11 memâlik-i Âzerbâyġân eyâdî-yi nüvvâb-i sâmi-mekân-i husrevânemde || musahhar u
mazbût olmaq idi lâ ğerem ol merâm-i fütûh-enġâmũñ dâ'ire-i huşûle vuşûli için
'inân-i 'azîmet-i şâhânem memâlik-i Aġâmũñ huşûn-i müşeyyede ve qilâ-i müme-
12 hedesinden olan qal'e-i Vân istihlâsına münşarif u müte'attif qılınub || devlet u iqbâl u
se'âdet u iġlâl ile üzerine geldüġümde mülhid-i mezbûr ol hişn-i felek-dûr u âsumân-
sûrı ebtâl-i riġâl-i ilhâd-âmâl ile mâlâmâl édüb mümehhed u müşeyyed eylemiş imiş
13 'ülüvv-i 'inâyet-i ħazret-i fettâh-i zû l-minen || taqaddeset âlâ'ühü ki dâyimâ benüm
murâdât-i ħayr-âmâlüme refîq-i şefîq olagelmışdür ğenâb-i ni'ma l-mânîye tevekkül ve
mafhar-i kâyinât u hulâşe-i mevġûdâtũñ şalavâtu llâhi 'aleyhi ve-selâmühü muġizât-i
14 feth-âyâtına tevessül eyleyüb şîr-i bîşe-i || ğeng neheng-i ġazanfer-âheng bîr-demân-i
meydân-i qitâl ve şaff-derî şîr-i ziyân-i 'arşa-i ġidâl u feth-ġüsterî Aşefü z-zemân
melâz-i ehl-i imân vezîr-i a'zamum Rüstem Paşa edâme llâhu ta'âlâ iġlâlehü ve sâyir
15 vüzerâ-yi kirâm ve şadr-neşînân-i || 'arze-i ihtirâm ile ve beglerbegiler qullarum ile ve
sanġaqbegleri ile bi-l-ġümle ġümhür-i ġâziyân-i zafer-qirân 'asâkir-i feth-me'âsir u
nüşret-iqtirânım ile fethine iqdâm olunduġda eyâdî-yi zafer-mebâdî-yi nüvvâb-i
16 kâmyâba düşmek muqadder imiş || zemân-i yesîrde fethi müyesser oldu tevâbî u
levâhîqi ile muzâfât-i memâlik-i mahmîyemüzden olub zabt u ħifzi için mübârizân-i
şîr-mekîn müġâhidân-i ġazanfer-âyîn ta'yîn olunub bendegân-i südde-i sipih-
17 temkînden birisi beglerbegilik || tarîqi ile naşb olundu ol ešnâda maġhûr-i mezbûrũñ
zabtında olan memâlik-i Şîrvân daġı eyâdî-yi evliyâ-yi qâhiremüz eline düşüb ol
18 diyârlar televvüsât-i refz u ilhâddan pâk u tathîr olundu ba'de huşûli l-âmâl || 'asâkir-i
zafer-ġatemet birle Diyâr-i Bekr ġâniblerine şeref-i mürâġat olunub eyyâm-i şitâ
erişmegin se'âdet u iqbâl ile mahmîye-i Halebde qışlayub sâyir 'asâkir-i fevz-intimâ
19 daġı yer yer Diyâr-i Bekr ġâniblerinde qışlayub devlet u iqbâl-i ferġunde-fâl ile
Halebde iken || dârü l-amân-i Vân beglerbegisi gendüye qoşulan delîrân-i 'adû-sitân ile
düşmen-i bî-dîn ve bed-ġümânũñ ħânlarından Dünbüllü Ĥâġî demekle meşhûr belîd-i
20 'anîd daġı Hoyũñ üzerine segirdüb nefsi Hoya varduġda la'tn-i merġum bî-nihâye ||
melâ'in-i ħâsirîn ile şehri ħişâr edinüb mübârizân-i zor-âverân-i islâm ile ġeng u qitâl
eyledüklerinde muġkem muġârebe vu ġidâl vâqi olub âġirü l-emr taqdîr-i İzed-i
21 muta'al ile 'azze şa'nühü anşâr-i dîn ħizb-i münâfiqîne ġâlib || u manşûr olub dimâ-i
müfsidîn ile esvâq-i Hoyi lâlezâr u ħünîn eylemişler la'tn-i mezbûrũñ ser-i bî-se'âdeti
gelüb tâyife-i kerîheden ol diyârlar tathîr olundu sâbiqan Diyâr-i Bekre nüzül u iġlâl
22 olunduġda || müşârün ileyh Alġâs ile delîrân-i deryâ-ġiyâsdan bir miqdâr 'asâkir-i
fevz-iqtiyâs qoşulub gönderilmişdi diyâr-i Hamadândan Qum ve Keşân ve İsfahân ve
23 ġazvîn ġâniblerine segirdüb sâh-i şüm-i zelâlet-rüsümüñ ħazâyin u emvâli || ve
teġemmülât u esbâbı ġümle ħuyûl[u] biġâli bi-esrihim nehb u ġâret olunub tevâbî-i
hezîmet münâfiqînũñ evlâd u ezvâġı yaġmâ ve ħasâret olundu hengâm-i rebî erişüb ol
24 behâr-i ħuġeste-âşârda teşyîd-i mebânî-yi ħudûd-i islâm ve temhîd-i esâs-i dîn-i ||
seyyidü l-enâm için 'aleyhi ş-şalavât ve-s-selâm sefer-i mübârek-seyre 'azîmet-i 'âlî
nehmet édüb mahrûse-i Halebden 'inân-i 'azîmet-i zafer-qirân-i husrevânem Diyâr-i
25 Bekr ġâniblere (!) müte'attif qılınub memâlik-i mahmîye-i husrevânem ile hemġivâr
olan kefere-i ġürgîstân || ki zümre-i münâfiqîn olub ġâh 'atebe-i 'âlem-penâhumuz
ġânibine iltiġâ édüb ve ġâh Qızıl [baş-i] evbâş-i dîn-ġirâş tarafına intisâb u intiġâ
ederlerdi izâle-yi fesâd u zelâletleri mühimm u lâzım olmaġın ol ġânibe bir miqdâr

26 'asākir-i zafer-kirdār || irsāl olunub küffār-i dūzah-mekānuñ Berāgān nām qal'esi ki
 bārūsı semek-bünyān ve hişni felek-sitān idi üzerine varub leşker-i zafer-qabūl küffār-i
 27 mağlūb u maḥzūli 'alef-i şemşir-i meşlūl edüb naşr-i mübīn naşb-i || leşker-i melāyik-
 āyīn vāqı' olmış andan gayrı ḥaylı hişārlar daḥı feth olunub muzāfāt-i memālik-i
 maḥmīyemüzden vāqı' oldı se'ādet u iqbāl ile Qızıl Depe nām mevzi'a gelindükde bir
 28 qaç gün anda iqāmet olunub || bu esnāda Alqās ki bāb-i se'ādet-me'ābuma iltiğā
 etmekle envā-i 'avātif-i 'alīye-i ḥusrevānemüze maḥzar vāqı' olub ri'āyetler olunmuş idi
 29 Ekrād-i müfsidīn-i mu'tāduñ igvā vu izlāli || sebebi ile ḥuqūqı 'uqūqa tebdil edüb
 Kürdistān tağlarını penāh edinüb 'işyān u tuğyān etmegin leşker-i zafer-eserden bir
 30 miqdār delīrān-i şīr-peyker irsāl olunub la'īn-i mezbūruñ üzerine ilğār edüb
 varduqlarında || bi-'ināyeti l[lā]h[i] t[a]'[ālā] leşker-i hezīmet-eseri qılıçdan geçürilüb
 ve ḥānumān u esbābı yağmā vu tālān olunub man nağā bi-ra'sihī fa-qad rabiḥa
 31 qavhıyle 'amel eyleyüb iki üç ādemi ile kūhisār u ḡibālde muḥtefi olub şerr u şūrından
 memālik u mesālik || tathīr u tenzīf olundu ol ḡāniblerde vāqı' olan küllīyen ümerā'-i
 Ekrād şemşir-i āteş-zādumuz ḥavfından istīmān edüb āsitān-i semīyü l-mekānumuz
 32 ḡānibine ādemleri ve oğulları gelüb 'avātif-i 'alīye-i ḥusrevānemüzden || behremend u
 ber-murād olub küllīyen ol ḡāniblerde Qızılbaş-i evbāşa tābī' ve mütē'allıq olan ümerā
 33 vu küberā küllīyen bāb-i se'ādet-me'ābumuz ḡānibine muḥt ve münqād olub südde-i
 sipihr-medārumuz ḡānibine 'ubūdīyet u ruqīyet ihtiyār eylediler taraf-i Gürğistānda ||
 34 olan kefere-i ḥasāret-ferḡām ve nekbet-enḡāmdan temām-i intiqām alınub ol taraflar
 küllīyen mülḥaqāt-i dārü l-islāmdan olmaq vāḡibāt u sünen-i pādīşāhīden olduḡı
 35 eḡilden destūr-i mükerrrem müşīr-i müfahḥam vezīrüm Aḥmed Paşa || edāme llāhu
 ma'ālīhi ba'z-i qapum qulları ile ve tüfengçiyān-i kişver-sitāndan bir miqdār yeñiçeri
 36 qullarum ile qoşılub Qaramān ve Rūm ve Zülqādrīye ve Erz-i Rūm beglerbegileri
 qullarumuz daḥı 'umūmen leşker-i zafer-eser ile || Gürğistāna duḡul edüb mu'attamāt-i
 37 qilā'-i felek-ittisā' ve meşāhir-i ḥuşūn-i ḡevzā-irtifā'ından qal'e-i Tortūm ki me'vā-yi
 küffār-i şūm ve meḡma'-i kelāḡ u büm olub ol diyārıların dārü l-mülki olmaḡla ḥaşānet
 38 u metānet ile meşhūr || olmışdı qal'e-i Erz-i Rūmdan ezder-ten hişār-efken bārū-şiken
 toplar çekdürüb sene-i sitt u ḥamsīn u tis' mi'a Şa'bānınuñ on sekizinci güninde qal'eyi
 39 hişār edüb leşker-i şīr-mekīn-i qahr-ber-āyīn ile etrāfın ihāte edüb || qal'ede maḥşūr
 olan dūzahīler 'asker-i zafer-āsārı ile ḡeng u ḥarba bādī düşüb istikbār u 'inād üzre
 40 olduqları eḡilden nāyire-i ḥarb fūrüzān āteş-i ḡeng germ u sūzān olub toplar leyl u
 nehār qal'enüñ || esās-i semek-temāssına tezelsül vērüb qırq bārūsı lerzān ve bürüḡ-i
 41 felek-temāssın müteşaqḡ etmekle eḡzā-yi dīvārı hevāya tār u mār ve ḥāke rīzān
 eylemişler küffār-i ḥākisār şiddet-i aḥvāl-i kārzārdan ḥasīrān u zār olub || zārūrī
 42 istīmān etmekle māh-i mezbūruñ yigirminḡı günü qal'e-i mezbūre bi-'ināyeti llāhi ta'ālā
 feth olunub qulelerine rāyāt-i zafer-āyāt naşb olunub sanḡaqbegi ve dizdār ve mustah-
 fizler gonulub zabt olunduqdan soñra aña qarīb Neḡāh demekle || ma'rūf hişār daḥı
 alınub tevābī' ve levāḥiqi ile muzāfāt-i dārü l-islāmdan olduqdan soñra māh-i
 Şa'bānuñ yigirmi dördüncü günü melā'īn-i ḥasīrīnün ḥuşūn-i maşūnından Aqçe qal'e
 demekle meşhūr hişārı daḥı alınub || ḡümle 'adū-yi maḡhūra mütē'allıq olan qal'elerden
 otuz beş qı'a qal'e alub on dördünü yere berāber yıqub ḥarāb eyleyüb bāqı qalan yigirmi
 bir qı'a qal'esin 'asākir-i zafer-rehber ile memlū qılub dizdār u mustahfizīn || qoyub bir
 beglerbegilik memleket ile dört sanḡaqlıq yerler ḡenāb-i se'ādet-me'ābumuza meftūḥ u
 müsahḥar olmış sālīm u ḡānim Gürğistān fethinden mūrāḡā'at edüb südde-i se'ādet-

~~müfsidīn-i mu'tād~~ ist eine Fehlkonstruktion, zu erwarten wäre ~~jesād-mu'tād~~.

43 *baḥşumuza gelüb mülāqī oldı Vān beglerbegisi dahı || Qızılbaş-i evbāşuñ ümerāsından*
Hüseyn Ğān ve Qaytmās ve Nazār nām soltātları üzerlerine segirdüb 'asākir-i
44 *mülāhide mütenebbih olub qarārları qalmayub orduların döküb ğibāl u kühisāra*
gürizān olmışlar || Nahçivān ve Sā'at Çuqurı ve Revān nām mahalleri küllīyen tālān
ve iḥrāq edüb toyumluqlar eylemişler Haqq sübhānehü ve-ta'ālānuñ 'ülüvv-i 'ināyeti ile
45 *āsitānda || ekser-i memālik-i Āzerbāyğān taşarruf-i nüvvāb-i kāmranumuzda mazbūt*
olub dārü l-amān olmuşlardır se'ādet u iqbāl ve devlet-i ferḥunde-fāl ile sefer-i
46 *mübārekden mürāğā'at-i hümāyūn edüb dārü s-saltānetüm ğāniblerine şeref-i || 'avdet*
olundu bu aḥbār-i meserret-āsāruñ dostlarumuza i'lām u iş'ārı 'ādet-i ḥasane-i qadīme
47 *Maḥmūd zīde qadrühü || irsāl olundu gerekdür ki vusūl bulduqda şol ki merāsım-i*
müvālāt u levāzim-i muşāfāt dur mer'ī dutub ḥüsn-i iḥlāşuñuz muqtezāsınğa siz dahı
48 *haberüñüz eksük etmeyesiz ol ğevānibüñ aḥvālin i'lām || etmekden ḥālī olmayasız*
tahrīren fī l-yevmi l-ḥādī 'aşere min şehri Zī l-qa'de senete sittin ve-ḥamsīne ve-tis'i
mī'etin
be-yurt Uluğışla

TDV İSAM
 Kütüphanesi Arşivi
 No 059_327/7

Urkunde 11

Vorbild der mächtigen christlichen Fürsten, Muster der geehrten Großen in der christlichen Glaubensgemeinschaft, Ordner der Angelegenheiten der christlichen Staaten, Träger der Schleppe von Ruhm und Würde, Inhaber der Zeichen der Majestät und der Ehre, König des Landes Wien, König Ferdinand, sein Leben möge im Guten enden.

Sobald das erhabene großherrliche Schreiben einlangt, möge bekannt werden:

Durch den Willen und Ratschluß des erhabenen Herrn der Macht, gewaltig ist Seine Größe und strahlend Sein Beweis, ist die Freudennachricht offenkundiger Eroberung gemäß dem Ausspruch: „Du gibst die Herrschaft, wem Du willst“¹ auf den Blättern unserer Wünsche und Hoffnungen niedergeschrieben, und (ebenso) ist gemäß dem Spruch: „Du machst mächtig, wen Du willst“² die weltschmückende Botschaft zu unserem Glück und unserer Majestät in den Scheitel der Sterne des Ruhmes durch die Sonne des mächtigen Sieges eingebrannt. Dank sei Allah dem in sich Erhabenen und Geheiligten, daß unserer glücklichen Persönlichkeit immer die allumfassenden göttlichen Geschenke zuteil werden. Durch das sonnengleich strahlende Licht unserer unbezwinglichen Substanzen wurde der Garten des Glaubens erleuchtet und von Licht erfüllt. Infolge der Eroberung durch den Schatten unseres ländereinnehmenden und feindebezwingenden Schwertes ist die Bevölkerung des Islam im Bereich von Ruhe und Sicherheit beglückt worden.

Da vordem der teuflische Alqās, der Bruder des feigen Tahmāsb, des irrgläubigen Anführers der Qızılbaş, des Gesindels, das dem Irrglauben frönt, das das Feuer des Aufruhrs und der Verderbtheit entfacht, das die Pfade der Gebote und Überlieferungen unterbindet und die von der Ketzerei überwucherte verfluchte Sekte der Schia verbreitet, wodurch das Licht ihrer Herrschaft von der Flamme des wahren Glaubens getrennt ist, an unserer hohen Pforte Zuflucht und Freundschaft gesucht hat und inständige Bitten

¹ Koran 3, 26 (25).

² a. a. O.

vorgebracht und über erlittenes Unrecht geklagt hat, wurden die siegreichenden Fahnen entrollt, und es erfolgte der großherrliche Auszug mit unserem siegeerringenden Heer in die Länder des Ostens, damit der Rost und Grünspan, die sich durch die ihre Verirrung verkündenden Regentropfen auf dem Spiegel des Glaubens festgesetzt haben, mit dem Schleifstahl, dem Zūlfiqār gleich glänzenden Schwert, hinweggewischt und vernichtet werden.

Sobald die Gegenden Āzerbāyğāns vom Schatten der die Eroberung kündenden Feldzeichen bedeckt und die Gegend von Tebrīz der Standort der Fahnen des mächtigen Sieges geworden war, wurde offenkundig und klar, daß die umliegenden Landstriche und Gegenden von der Angst vor ihrer umstürzlerischen Existenz und ihren ketzerischen Gedanken frei und der Wald der Herrschaft vom Schakal der Unterdrückung und des Verderbens befreit waren, und daß kein Fünkchen und kein Schimmer von den Spuren der Gewalt und der Überheblichkeit des gottverlassenen Feiglings, der den Namen „Schah, Zuflucht des Unglücks“ führte, mehr sichtbar war, daß er sich (vielmehr) aus Furcht vor den engelgleich brausenden Heeren in den Vorhang der Verborgenheit eingehüllt, eine Weiberhaube aufgesetzt und sich vor der Tapferkeit des Schwertes der feindbezwingenden Helden wie die schwache Ameise im Erdloch verborgen hat und verängstigt war. Volk und Untertanen jenes Landes wurden überreicher Hut und ḥosrowischer Gerechtigkeit, vollkommener Wohltat und weltherrschaftlicher Gunst teilhaftig. Sie wurden vor Raub und Plünderung bewahrt und geschützt. Auf dem Boden der Sicherheit und Gnade wurden sie von meinen großherrlichen von Barmherzigkeit erfüllten Blicken beglückt.

Der ursprüngliche Zweck des siegreichen Eindringens in die Länder von Āzerbāyğān war, daß sie in die Hände meiner hohen ḥosrowischen Vertreter gelangen und gehalten werden. Um der Erfüllung der Eroberungsabsicht willen wurden die Zügel meines großherrlichen Aufbruchs auf die Befreiung der Festung Vān, die einer der festen Plätze und eine der befestigten Burgen der Länder der Perser ist, gerichtet, und als ich sie dann mit Glück und gutem Vorzeichen, mit Gnade und Macht überfiel, da hatte der erwähnte Abtrünnige diese himmelhohe Festung mit ihren in den Himmel ragenden Mauern mit tapferen Männern, deren Hoffnung das Ketzertum war, vollgefüllt, befestigt und gesichert.

Vertrauend auf die hohe Gnade des göttlichen Siegers, des Herrn der Wohltaten, geheiligt seien Seine Gaben, der sich immer als treuer Gefährte meiner wohlgefälligen Wünsche erwiesen hat, und auf den, der ein großartiger Zuerkenner (des Schicksals) ist, und sich hinwendend zu den Siegeswundern des Stolzes der Schöpfung und des Inbegriffs aller Wesen, über ihm seien Segen und Heil Allahs, und mit dem Löwen des Waldes, dem löwenstimmigen Krokodil, dem Feueratem des Schlachtfeldes, dem reihensprengenden wilden Löwen des Ortes des Kampfes und des Sieges, dem Āşef der Zeiten, dem Zufluchtsort der Rechtgläubigen, meinem Großwesir Rüstem Paşa, Allah der in sich Erhabene lasse seine Macht wahren, und den anderen ehrenwerten Wesiren, die in der ersten Reihe der Gunsterweisung sitzen, mit meinen Dienern, den Beglerbegen, den Sangāqbege und mit der Gemeinschaft der siegreichen Kämpfer insgesamt, meinem siegerkämpfenden und siegreichen Heer, bemühte man sich um die Eroberung. Und es war bestimmt, daß sie (die Festung Vān) in die Hände der glückhaften Vertreter, den Ursprung des Sieges, falle. In kurzer Zeit gelang ihre Eroberung. Sie wurde mit den dazugehörigen Gebieten und Örtlichkeiten ein Teil unseres wohlbehüteten Reiches. Zu ihrer Besetzung und Bewahrung wurden löwenhafte Krieger und Glaubenskämpfer bestimmt, und einer von den Dienern der himmelfestigenden hohen Pforte wurde als

Beglerbegi eingesetzt. Zur selben Zeit fiel auch das Land von Šīrvān, das sich im Besitz des erwähnten Besiegten befand, in die Hände unserer siegreichen Diener. Jene Länder wurden von der Befleckung des Irrglaubens und der Ketzerei gereinigt und geläutert.

Nachdem die Hoffnungen erfüllt waren, wurde der Gegend von Diyār-i Bekr die Ehre der großherrlichen Rückkehr zusammen mit dem das Siegessiegel führenden Heer zuteil. Da die Wintertage anbrachen, wurde mit Glück und gutem Vorzeichen im beschützten Aleppo Winterquartier bezogen, und der Rest des erfolgreichen Heeres wurde in verschiedene Orte der Gegend um Diyār-i Bekr in Winterquartiere gelegt. Während man mit Glück und unter Vorzeichen glücklichen Omens in Aleppo weilte, sind der Beglerbegi von Vān, der Stätte der Gnade, mit den ihm als Bedeckung beigegebenen feindbezwingenden Helden und der berühmte Dünbüllü Hāgī, der einer der Hāne der glaubenslosen und bösgesinnten Feinde und verstockt dumm ist, gleichzeitig gegen Hōy gezogen. Als er vor Hōy kam, hatte der erwähnte Verfluchte sich die Stadt mit einer Unzahl von verzweifelt Verdammten zur Festung gemacht. Und als diese den Kampf mit den unheilbringenden Streitern des Islam eröffneten, entwickelte sich ein heftiger Kampf und Streit. Schließlich besiegten und überwandten die Helfer des Glaubens die Partei der Heuchler durch die Fügung des in sich erhabenen Gottes, gewaltig ist Sein Ruhm, und mit dem Blut der Aufrührer machten sie die Marktplätze von Hōy zu einem blutigroten Tulpengarten. Das glücklose Haupt des vorerwähnten Verdammten wurde überbracht, und jene Länder wurden von dieser abscheulichen Gemeinschaft gesäubert.

Vorher, als Diyār-i Bekr beehrt worden war und man dort Quartier bezogen hatte, wurde dem erwähnten Alqās eine Anzahl sieghafter Soldaten unter den Helden, die zahlreich wie (der Sand) am Meer sind, beigegeben und abgesandt, und aus dem Land Hamadān fielen sie in die Gegenden von Qum, Kešān, Işfahān und Ġazvīn ein. Dem unselig geleiteten Schah wurden seine Schätze und Besitztümer, seine Kostbarkeiten und sein Besitz, alle seine Pferde und Maultiere zur Gänze geraubt und weggenommen. Die Kinder und Frauen der von der Niederlage verfolgten Heuchler wurden geraubt und verschleppt.

Es brach die Zeit des Frühlings an. Ich wünschte in diesem glückverheißenden Frühjahr den Entschluß zum segensreich verlaufenden Feldzug, um die Gebäude der Grenzen des Islam zu festigen und die Grundlagen des Glaubens des Herrn der Menschen, über ihm seien Segen und Heil, fest zu begründen. Und ich wendete die Zügel des ḥosrowischen siegreichen Aufbruchs vom wohlbehüteten Aleppo in die Gegend von Diyār-i Bekr, und da es notwendig und wichtig geworden war, den Aufruhr und den Irrglauben der meinen beschützten ḥosrowischen Ländern benachbarten Ungläubigen von Georgien zu beseitigen, die eine Meute von Heuchlern sind, die bald an unserer Pforte, dem Zufluchtsort der Welt, Schutz suchten, bald sich den Qızılbaş, dem den Glauben verstümmelnden Gesindel, zuwandten und anschlossen, wurde in jene Richtung eine Anzahl von siegerringenden Kriegern geschickt. Also zogen sie gegen die Burg der höllischen Ungläubigen namens Berāgān, deren Mauern auf den Fisch gebaut sind³, auf deren Befestigung das Firmament ruht, und das sieggeschmückte Heer machte die besiegten, von Gott verlassenen Ungläubigen zum Fraß des gezückten Schwertes. Und der eindeutige Sieg wurde dem engelgleichen Heer zuteil.

Darüber hinaus wurden noch viele andere Burgen erobert und sie wurden ein Teil unseres wohlbehüteten Reiches. Als man mit Glück und gutem Omen an den Ort Qızıl Depe gelangte und dort einige Tage Aufenthalt nahm, verwandelte Alqās, der, als er an

³ Der legendäre Fisch, der den Ochsen trägt, auf dessen einem Horn die Erde liegt.

unserer hohen Pforte Zuflucht gesucht hatte, unserer erhabenen ḥosrowischen Gunsterweisungen und Aufmerksamkeiten teilhaftig geworden war, Recht zu Unrecht, dazu veranlaßt durch die Verführung und Versuchung einiger immer schon aufrührerischer Kurden, die, durch (göttliche) Fügung ihren aufrührerischen Charakter zur Grundlage der Uneinigkeit und der Zwietracht gemacht hatten. Er flüchtete in die Berge von Kurdistan, und da er Aufruhr und Empörung verursachte, wurde von dem Siegespuren setzenden Heer eine Anzahl von löwengesichtigen Helden abgesandt. Als sie in Eilmärschen gegen den erwähnten Verdammten gezogen und angekommen waren, wurde durch die Gnade Allahs des in sich Erhabenen sein vom Untergang gezeichnetes Heer niedergesäbelt, und sein Hausstand und sein Hab und Gut geraubt und geplündert. Indem er nach dem Ausspruch „Wer sein Haupt rettet, hat schon gewonnen“⁴ handelte, versteckte er sich mit zwei oder dreien seiner Leute im Gebirge. Von seinem Übel und Unheil wurden Länder und Gebiete gesäubert und gereinigt.

Und alle dort ansässigen Emire der Kurden flehten aus Angst vor unserem funkenschlagenden Schwert um Gnade. Ihre Leute und Söhne kamen an unsere hohe Pforte und wurden mit unseren erhabenen ḥosrowischen Gunstbeweisen beglückt und befriedigt. Und alle Emire und Würdenträger jener Gegend insgesamt, die dem Gesindel der Qızılbaş nahegestanden und (ihnen) zugetan gewesen waren, leisteten unserer glückhaften Pforte Gehorsam und wählten Botmäßigkeit und Gehorsam gegenüber unserer Schwelle, die der Mittelpunkt des Firmaments ist.

Da es zu den großherrlichen Pflichten und Gepflogenheiten gehört, an den Ungläubigen von Georgien, deren Ausgang und Ende Verlust und Schmach sind, vollkommene Rache zu nehmen, und jene Gegenden zur Gänze der islamischen Gemeinde einzuverleiben, wurden meinem geehrten und erlauchten Minister, meinem Wesir Ahmed Paşa, Allah lasse seine Würde dauern, einige Hoftruppen und landerobernde Gewehrschützen und eine Anzahl meiner Janitscharenknechte beigegeben, und er drang mit meinen Dienern, den Beglerbegen von Qaramān, Rūm, Zülqādrīye und Erz-i Rūm zusammen mit dem gesamten siegreichen Heer in Georgien ein. Die Festung Tortūm, eine der starken himmelhohen Burgen und eine der berühmten bis zum Sternbild der Zwillinge reichenden Festungen, die ein Zufluchtsort der unseligen Ungläubigen, ein Versammlungsort von Raben und Eulen war, war als Hauptstadt dieser Gebiete durch ihre Befestigungen und Stärke berühmt. Er ließ aus der Festung Erz-i Rūm drachengleiche, burgbezwingende, mauerbrechende Kanonen bringen und belagerte die Festung am 18. Ša'bān des Jahres 956 (11. 9. 1549) und umzingelte sie rundherum mit dem löwenstarken und gewalterfüllten Heer. Da die in der Burg belagerten zur Hölle Verdammten den Kampf mit dem siegreichen Heer begannen, und da sie anmaßend und halsstarrig waren, wurde das Feuer des Krieges entfacht, und die Flamme des Kampfes heiß und brennend. Tag und Nacht erschütterten die Kanonen die zum Fische reichenden Grundfesten der Burg, und indem sie ihre vierzig Zinnen erzittern ließen und ihre zum Himmel reichenden Türme spalteten, wirbelten sie die Mauern in Stücken durch die Luft und streuten sie über die Erde. Die staubbesudelten Ungläubigen seufzten und klagten unter der Heftigkeit des Schlachtgeschehens. Und da sie gezwungenermaßen um Frieden baten, wurde am 20. des genannten Monats (13. 9.) die erwähnte Burg durch die Gnade Allahs des in sich Erhabenen erobert, und auf ihren Türmen wurden die siegreisenden Fahnen aufgepflanzt und ein Sanğaqbeg, ein Festungskommandant und Besatzung eingesetzt. Nachdem die Inbesitznahme vollzogen war, wurde auch die nahegelegene als Neğāh

⁴ Soll bei Şiffin gesagt worden sein (vgl. FREYTAG, Arabum proverbia, Bonn 1838, Bd. II, p. 661).

bekannte Burg eingenommen, und die umliegenden und dazugehörigen Gebiete dem Herrschaftsbereich des Islam einverleibt. Danach wurde am 24. Ša'bān (17. 9.) die als Aqçe Qal'e bekannte Festung, die zu den beschützten Burgen der irrgläubigen Verdammten zählte, ebenfalls erobert. Insgesamt eroberte er von den Burgen des besiegten Feindes 35, wovon er vierzehn dem Erdboden gleichmachte und zerstörte. Die übrigen 21 davon belegte er mit den sieggeleiteten Truppen und setzte Festungskommandanten und Besatzungen ein. Es wurde damit das Gebiet eines Beglerbegilik bestehend aus vier Sanğaq für unsere glückhafte Majestät erobert und in Besitz genommen. Er kehrte von der Eroberung von Georgien gesund und beutebeladen zurück und gelangte an unsere Glückseligkeit spendende Pforte.

Auch der Beglerbegi von Van griff die Krieger namens Hüseyn Ğān, Qaytmās und Nazar an, die zu den Emiren des Qızılbaşgesindels zählten, (doch) die Heere der Ketzer waren gewarnt und warteten nicht, sondern verließen ihr Lager und flüchteten ins Gebirge. Er plünderte und brandschatzte die Orte Nahöivān, Sā'at Čuqurı und Revān, und sie machten reiche Beute. Durch die hohe Gnade des in sich erhabenen Gottes, gelobt sei Er, gelangen meiner gewaltigen Majestät große Eroberungen. Im Verlauf dieses siegreichen und durch Siege ausgezeichneten Feldzuges wurden die meisten Gebiete von Āzerbāyğān unter die Verwaltung meiner glücklichen Vertreter übernommen und sie wurden zu Stätten der Sicherheit gemacht. Mit Glück und gutem Vorzeichen und unter glücklichem Omen ward die großherrliche Rückkehr vom gesegneten Feldzug angetreten, und dem Sitz meines Sultanats wurde die Ehre meiner Rückkunft zuteil.

Da es eine schöne alte Sitte ist, diese Freudennachrichten unseren Freunden anzuzeigen und kundzutun, wurde von meinen Dienern das Vorbild der (mit ihm) Ranggleichen und Ebenbürtigen, der an meiner glücklichen Pforte im Dienst steht, Maḥmūd, seine Macht möge sich mehren, abgesandt. Sobald er ankommt, ist es notwendig, daß Ihr die Gesten des Vertrauens und die Erfordernisse der Zuneigung beachtet und daß auch Ihr gemäß Eurer aufrichtigen Freundschaft unsere Unterrichtung nicht mangelhaft sein lasset und daß Ihr es nicht versäumt, (mir) die Zustände bei Euch mitzuteilen.

Geschrieben am 11. des Monats Dū l-qa'da des Jahres 956 (1. 12. 1549) im Feldlager Uluqišla.

Urkunde 12

Mittlere Dekade Ğumādā II. 957 (27. 6.–6. 7. 1550), Qoştantīniye.

Urkudentypus: Nāme.

57,5 × 33,5 cm

Schrift: *Invocatio*: huwa, schwarz.

Tuğra: In Goldfarbe.

Text: Schwarz mit Goldstaub, Duktus Dīvānī.

Übersetzungen: Italienisch (zeitgen.), deutsch (FEKETE, Taf. IV, p. 9ff.).

Literaturhinweis: HAMMER, GOR IX, 370, Nr. 441 (fälschlich datiert mit Ğumādā I. 957/1. 7. 1550); MATUZ, Verzeichnis, p. 75, Nr. 308.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059_327/7

10 بار امن و آسان

⊗ مرصفت سحان سحان

11 فلاح متمدنه

سعدیه و واعده زده

دور: الحمرنة منبه 228
تغزوة السلطان

متمدنه

12 حصن ملتا دور د آسان دور

سوره الحجد: اتمه دارقما 362 بنده

13 جناب نتم المانی به

صلوات الله عليه سلامه
صلوات الله عليه

عرضه اقرازم

⊗ صدر نسیان عرضه اقرازم

1405 Steingass

⊗ عاكر قفر - قمت

14 بتر برمان برمان

بیل برمان قدسک، Lomide, بولدی

18 بقده

Steingass, 535 بنده

19 دلیران diliran 20

20 آدران اسلام
زور آدرانه

22 تروک و اجلا diliran ⊗
نزدک و اجلا [دققد و لک]

⊗ فذرا قیاسی
فذر اقیاس

23 تدابع هزیمت منافقین

⊗ اول به عفته آواره

matamek - siyee

24 علیه القلوب واللام سفر بیزیریه

⊗ علی بنی بنت ایدین

عليه القلوة ⊗ سفر بیزیریه

25 دین خراش جا بنده [؟]

26 انبیا انبیا
انبیا انبیا القاسیم

27 انبیا انبیا
انبیا انبیا

29 آرار سفین معمار (!)

دولور آرار سفین معمار اولیو

30 دلیران diliran

⊗ دلیران
دلیران

33 غایب انتقام

غایب انتقام

34 دند نام

⊗ دند نام

صفحات قلاع

37 قهر بر آیین

قهر بر آیین

38 مشق

⊗ مشق

39 غایب غایب

⊗ غایب غایب

43 قلاعه

⊗ قلاعه

48 سینه سینه

⊗ سینه سینه

دلیران

⊗ دلیران

رضاء

⊗ رضاء

⊗ ست

18 طفره قمت
طفره قمت

صدیق صورت نقل از ابراهیم
دلدار - دلداری یا قنده
تجربه کو ک یا بیکر در نزد مدینه
دلداره لا یا بیکر در نزد مدینه یا قنده
بیکر - آند

اشرف ا
سازنده

10 سیرا 1984 تاریخه With
ادرسیم ی کی تن حالات القوه من ادران ارقام

از کاتبه اصفیاء
بدلنده (کتابخانه) ~~from~~ ~~کتابخانه~~ ~~کتابخانه~~
"سازنده" "بیکر" "قنده" "کتابخانه"

Dr. Dorothea Pruda
تجربه بدله (کتابخانه) ~~کتابخانه~~ ~~کتابخانه~~
Wien (کتابخانه) ~~کتابخانه~~ ~~کتابخانه~~
ایستاده صورت بدله (کتابخانه) ~~کتابخانه~~ ~~کتابخانه~~
بیکر قوه من بدله (کتابخانه) ~~کتابخانه~~ ~~کتابخانه~~

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 056-327/10

خَفَّتْ ؟ خَفَّتْ خَفَّتْ ①

① اسوة كبرياء العظام

⑥ اَعْلَامُ اَعْلَامِ ⑧ لَسَاءُ لَسَاءُ [جمع النعم]

④ مَشِيَتْ مَشِيَتْ

⑩ يَرْتَدُّ خَدِشِيهِ - تَابَانِ ذَرَاتٍ قَاهِرَةٌ

⑨ سَكَتَتْ سَكَتَتْ

وزان ؟ قاهره من
مجموع
بره
وزان : سادل

يَرْتَدُّ خَدِشِيهِ تَابَانِ
مجموع در

سَفَلَةٌ تَبَخَّرَ بِهَا مِصْقَلَهُ بِيْنَهُ (!) مَلِكٌ [ادریان]

جَنَابٌ نَمُ الْمَاضِيَةِ جَنَابٌ نَمُ الْاَنبِيَاءِ وَالْاِمَامَةِ تَقَبَهُ تَقَبَهُ

بِرِدْمَانِ بِرِدْمَانِ
صَدْرُ نِسْيَانِ صَدْرُ نِسْيَانِ

ظَفَرُ كِرَانَ ظَفَرُ كِرَانَ

ظَفَرُ فَاقَتَتْ

بَلِيدٌ عَنِيدٌ بَلِيدٌ

دِرْبِرَانَ دِرْبِرَانَ

فَوْزًا قِيَّاسٌ فَوْزًا قِيَّاسٌ

دِرْبِرَانَ دِرْبِرَانَ

حَيْدَلُ [و] بِنَايُ

تَدَابَعِ هَزْمِيَّةٍ مَنَا قَفِيَّةٍ
هَزْمِيَّةٍ مَنَا قَفِيَّةٍ

اِنْتَهَا اِنْتَهَا

مَعْدِنٌ مَسَادٌ مَعْدِنٌ

مَنْتَ سَتَانَ
مَنْتَ اَسْتَانَ

تَقَالُفٌ

سَمِيٌّ سَمِيٌّ

دِرْبِرَانَ

تَمَامِ اِنْتِقَامِ تَمَامِ اِنْتِقَامِ
مَقْصُومَاتِ قِتْلَاعِ مَقْصُومَاتِ قِتْلَاعِ

قَصَاتٌ حَصَانَتٌ

شِيرِكِيْنَهُ هَزْبِ اَيْنِ
شِيرِكِيْنَهُ وَ قَهْرِ اَيْنِ

نِيْ بِنَاةٍ
تَسْمَانَةٌ

مَشَقٌّ مَشَقٌّ

عَلَا عُنَايَتِي عَلَا
هَرَبِ نَدْوَارِ حِرَانَ وَ زَارِ

سَمَةُ سَتِيْنِ وَ حَمِيْنِ سَت

فلتت بالثمة قد انية نكل [بیدارینه، نکلور 3] ده سوله سزنگوی بی

صحره بیله پالته قورانه نکل، تدریجی در اکلام فاسیانه، فلتت بی بیله سزنگوی
اویس، سزنگوی، فلتت کلنت جوده سزنگوی اینه سزنگوی قورانه بیله سزنگوی

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-327/12

ظفر *halqalı* تازی نکل در بیله **شک اعلنه** بد سقر ظفر نشان
لفظت آشیانده نکل تدریجی بد کوهه . ایله ره سزنگوی سزنگوی
یا علامت ایسه سزنگوی اویس به علامت ظفر اولان و بیدارینه (الکنت)
کدوره لار سزنگوی اولان سزنگوی . . . سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی
لفظت نشان ، ~~صحنه یا صحنه~~ اردو سزنگوی ~~یا~~ یا اعلنه . ~~دو سزنگوی~~
لفظت آشیانده . . .

شک اعلنه علامت فلتت ذوالمتن . سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی
تدریجی سزنگوی . ادب سزنگوی اعلنه سزنگوی ذوالمتن : احسان و اسبلاک صاحب
دیکره ، فلتت ده ، فتح ایله سزنگوی ، قاضی و حاکم آملانه الکنت
صحنه سزنگوی سزنگوی [یا کت] ، قورانه سزنگوی ، I, 936 ، سزنگوی ، آیت 26
ده الفلتت الکنت]
~~شک اعلنه~~ سزنگوی سزنگوی سزنگوی

ظفر فلتت . . . و اسکان سزنگوی . . .
" اولک قورانه سزنگوی ، سزنگوی اولان سزنگوی ، سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
بیداره . . . و سزنگوی سزنگوی ، سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
تامله سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
نه آملانه سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
اسکان سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
صحنه سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
(آشینه)

~~شک اعلنه کی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
لفظت آشیانده ظفر سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
بیدارینه . . . سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
و الکنت سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
بیدارینه [سزنگوی] سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
بهدن سزنگوی~~

بوندنه بیداره ایجه خانیه ایله سزنگوی ، سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .
Skeingass ، Real house ، لایحه سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی سزنگوی . . .

23 martı,1984

Aziz Mete,

'Anıt-Kabir' ses ve ışık senaryosunun bir kopyasını ilişikte sunuyorum. Bunun hikâyesi uzun ve sence oldukça ilgi çekicidir. Bunu şimdilik bir yana bırakıyorum. Yalnız bunun bence 'beşeri bir za'af' diye adlandırabileceğimiz bir yanı var ki onu itiraf etmek istiyorum. O da şudur: Mehmet Kaplan 'Kaynaklar' dergisinin ilk sayısında bu senaryo yarışmasını katılmış, fakat kazanamamış bir 'Anıt-Kabir' senaryosunu neşretti. Ama benim birinciliği kazanmış olan senaryomdan hiç söz etmedi. Baksan buna lüzum da yoktu ya, nedense ben hoş karşılamadım. İşte salt bu yüzden benim senaryomun neşrini düşündüm, o kadar. Yoksa son görüşmemizde benim yazılarım için sana söylediklerim aklında ve daima aklında olacaktır.

Öyle ise bu kopyayı sana niçin yolluyorum. Bunun için: Okuduktan sonra uygun bulursan, senin için uygun sayılacak bir tarihte, 23 nisan, 19 mayıs, 29 ekim veya 10 kasım gibi herhangi bir tarihte koyman için. Baştarafına, böyle bir münasebet gelirse:

' Anıt-kabirde düzenlenecek ses ve ışık gösterisi için bu senaryo 19 mayıs, 1972 tarihinde Anıt-kabir'de toplanan seçici kurul tarafında, bu konuda açılan yarışmada birincilik almıştır'

kabilinden bir not iliştırmektir, uygun düşerse.

Nejat Bayramoğlu Bey, henüz bana uğrayamadı, bu hafta sonunda ~~tashihi~~ tashihi getirecektir, sanırım.

Ben haftada iki gün 'S o h b e t n a m e'yi okumak üzere Topkapı Sarayını gidiyorum. Tamamı dört yılı kaplayan ve 600 sayfa tutan bu kitabın tanıtılması i ve Mayıs sayısına yetişmesi için çalışıyorum. Ama kimi sayfalara takılıp kalıyorum ve bir de bakıyorum not alacak yerde okumaya dalmış gidiyorum.

Sakalların olmasaydı yanaklarından öpecektim.

N.B. Bu mektubun eline geçtiğini tek satırla bildirecek vakit bulursan sevinirim.

① افتخار الاعالی والاعظم محمد الاعظم والافاضم ①

مستجمع جمیع المعالی والمعارم المحققه بجزیه

عنایت الملک الدائم فاجت کوییدن ملک فاجت کوییدن
کامیارندن و اعظم - جلال دولت عیدیه اولدن
عمده استیلاله قوییه رلاتی رالاتی تو فیه

و **حیسان** قیلیمان و مرصع عثمانی **و برنجی** **مجدد**

رتبه مجیدی نشان زین تاریک کاند و حاصل ارلان
زانه بیگ نام عمده تو فیج - فیج کوییدن راحه اولیقه
سلیم اولانکه بیانه حاجت اولی رتبه اولی رتبه رلاتی

دست رقا بلیت ایشیه ایله برابرمده دست

ایه کده ارلان طوق حدیده بنا سینه بدقیق در ض
آتاب اهلیت ایشیه پر رلاتی ایلجه سینه **③** امر القضا
داراره سنک محود استقامده جویان ایله تزانیه عمران
در قیانی و سائیک اسحقار و ضون اهدک و سکنه و لایت

از ریاضه و سدرت حاله اسبابینک استکی لی اتم و

ترد خلافت **و فده هایه نمره سینه** **⑧** طردی و حاکم اولدینه

د سکنه میرتا - الیه سن **سینه** **نقابت** **⑨** دستقا سینه

مکت و حیا امدده **الوقت** در سینه ان صداقت

و بیدن به لشمینک جهته سندن اققا - سکت دن ملکانه

مدافعه راعیا جان سنده مقابله عدوات صنه و مائز

سکنه طوره نامدا و منتظر **⑤** صدق بی لذتیه نیان

بیل **عراق** **عراق** **عراق** **عراق** **عراق**

شیرا آلتی کوشده **عراق** **عراق** **عراق** **عراق** **عراق**

Mete Tunçay

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059 - 327/15

Sayın Erhan Sank Gökçay
Kayisdagi Cad. 124/1
Göztepe İSTANBUL

29 Mart, 1984

Ku loğlu Sok. 6/4
Çankaya Ankara
26 Mart 1984

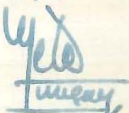
Sayın Hocam,

Size bir mektup göndermiştim.
Bana senaryonuzu postaladıktan sonra
almış olmalıyım. Ricamı kendiliğiniz-
den cevaplamıyorsunuz. Senaryonuzu yayımla-
maya Ekim'e erteleyeceğim.

Siiriniz bugün postadan çıktı. Oku-
dum. Tarih & Toplum'da basmak işi uy-
gun buldum. (Doğrusunu isterseniz:
araştırmacı ve eleştirmen Orhan Saik,
Sair Orhan Saik'ten çok daha önemli
birisi, bence. Ama o kadar önemli ki,
yazdığı hersey -siirleri bile- yayımlan-
maya değer.) İstediklerimiz notu da koyu-
tu. Ama başka bir açıklamaya daha ge-
rekmez mi? S1, S2, S3, S4 ayrı
ayrı sesler olsa gerek. [Awtkabr'deki
ses ve ısıq gösterisini yukarı duca, met-
nin sizin öldüğünü bildiren seyreder
bulunuyordum. Tabii, o efektlerle pek

etkileyici oluyor.] Atatürk'ün sözleri
kendisi sesinden, banddan mı veriliyordu?
Anımsayamadım. Anıtkabir'e gidecek seraca-
ğım. Bu fotoğraflar hâlâ devam ediyor,
çün da haber veririz: her akşam ya
da falan fotoğraflar şu saatte diye. [Bir za-
manlar merak edip araştırmıştım. Orta
Asya fotoğraflarını coğrafi nedeni diye ileri
sürülen "kuraklık" hipotezi, geçen yüzyılın
sonlarında bir İngiliz sergisinde sıkça
bir makaleden kaynaklanmış. Fakat bütün
"farth tezi"nde benimsenmişti kadar, kesim
bir istemde yanlışlanmış. Bu Buz Çağı-
dan bu yana -ki, o da 10.000 yıl önce
teğül, çok daha eski- Asya'da öyle dra-
matik bir iklim değişikliği olmamış.]

Ukalıklarımı bırakıyorum. Biz savaş ve
yeni bir acı getirmeniz bir nesil öldüğü-
müz için, ulusal coşkuyu ^{ve} anlayamıyoruz.

Sohbetname, Mayıs sayısına yetti-
mek için Nisan'ın önüne kadar hazır
olursa pek sevineceğim. Lise ve Feride
hammefendeye saygı ve sevgiler sunarım.
Nese de selâm eder, ellerinizden öper.

M. Tunçay

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089/327

Sayın Arhan Sait Gökyay
Kayışlar Cad. 124/1

2 Nisan, 1984

Göztepe
İSTANBUL

Kuluoğlu Sok. 6/4
Çankaya Ank.
3 Nisan 1984

Sevgili Hocam,

Gesen mektubunda haddini bilmeyip, ben sizi araştırmacı ve eleştirci olarak (sairliğinize oranda) daha çok beğeniyorum gibilerinden bir laf edip sizi kızdım. Başlıyorum.

Başlamak büyüğün sanıdadır. Demek ki, bana dostça davranmanızdan yüz bulmuş, size böyle bir fibri mi yazabileceğini sanmışım.

Anıtkabir Senaryosu başlıklı mensur şiirinizi, daha önce yayımlanmasını emretmezseniz, Ekim sayısında basmak istiyorum - Cumhuriyet Bayramına denk getirerek. Birkaç keredir "beseri zaaf" diye vurguladığınız duygu olmasaydı, sanırım ne sanat olurdu, ne de bilim. Hem siz sadece hakkınız olan

Bir şeyin ortaya çıkmasını istiyorsunuz. Son derece doğal bir istek, bu.

Fetihname hakkındaki yazınızı, postada kaybolur korkusuyla fotokopi yaptırarak yolluyorum. Ben, 11 Nisan akşamı İstanbul'da olacağım.

Sohbetname üstüne hazırladığınız metni (çok uzun olmadıkça) bölmek istemem. Haziran'a yetmezse (10 Mayıs'a kadar) ne alâ. Yetmezse, bölmeyi ve bir bölümü vermemeyi o zaman kararlaştırırız.

Nejat Bey'e haber gönderip size gelince, Ali ve (çıkacak olan) Fetihname yazılarınız için telif hakkınızı da ödemesini isteyeceğim.

Nisan sayınızı beğendiniz mi? Ben bir halt etmiyim: II. Murad hakkında (hem de Suwî'ta) "Hüdaven-Şejâr" demişim. Kimse söylemeden kendim fark ettim, çok da kızdım.

Ferid'de hanımefendeye ve size benden ve Neşe'den selam ve saygılar. Yelâ
murad

30 Mart 1984

Sayın Hocam,

Gürcistan Fetihnamesi'nin çeviriyim yazısı ve sevirisindeki yanlışlar istüne eleştirilerinizi aldım. Eliwise sağlık. Çok güzel olmuş. Bu sayıda (Nisan), neşrin ve transkripsiyonun Schändlinger'e ait olduğuna dair bir itiraz notu koyduk. (Sizin "Hammur" diye kastettiğiniz, herhalde Schändlinger.) Uygun görürseniz, yazınızı Mayıs sayısına Okuyucu Mektubu olarak basalım. (Yine de mütevazî telif hakkı tahakkukunu yapacağım.)

Sohbetname fazla zamanınızı aldığına göre, emri tamamlamanızı bekleyip Haziran'da yayımlamak daha uygun olacak. Yalnız, sizden istediğim: bu yazıyı nasıl görüntüleyeceğimizi düşünmeniz! Yazma'dan bir kâğıt ve bir tane bir sayfa fotokopisi + istediği konularla ilgili miryatur ve resimler gibi. Bunları

nereden ve nasıl bulunuz.

Esnize ve size saygı ve sevgiler
Sunarım.

Yıldırım
Tuncay

P.S. Nejat'ın size nişan vramadığını
bilmiyorum. Bana gelen yeni sayının taslak
fotokopisinde bir kayıtlı tashih hatası
var. İnşallah sizin yazınızda yoktur.

Y.
T.

Mete Tunçay

ANKARA UNIVERSİT

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-327

5. Nisan 1984

— نامه
صمیم
— در صندل قنادی

Sayın Arhan Sark Gökyay
Kayisdagi Cad. 124/1
Göztepe İSTANBUL

Kanuni Sultan Süleyman'ın Gürcistan Fetihnamesi Üzerinde Birkaç Söz

Schändlinger'in

Fetihnamenin gerek ~~Hammer'in~~ transkripsiyonunda, gerekse bu metnin Türkçeleştirmesinde, bence, ilişilecek yerler, açıkçası yanlışlar vardır. Bunlar neden ileri geliyor?: En başta, bu türlü metinlerle ve yakından bir tanışıklığına olmamasından.. DiVAN Edebiyata içinde, bir bakıma, belki de en çok Arapça, Arapça ve Farsça kelimeler ~~du~~ ve tamlamalarla boydan boya yüklü, en ağır, en çetin dil, fermanların, fetihnamelerin ve benzerlerinin dilidir. Kanuni Sultan Süleyman gibi cihangir bir Türk Padışahının tuğrasını, bir başka deyişle imzasını taşıyan bir ferman söz konusu olunca, bunun çetinliği bir kat daha artar. Bu türden düz yazılarda, bize, sözlüklerden çok **seci'** dediğimiz ayaklar yardımcı olur. Bunlar, bir bakıma günümüzün virgülleri, noktalı virgülleri ve noktalarıdır. Ama, sanırım, asıl yardımcıımız, metnin ne dediğini izleyecek denli uyanık olmamızdır.

İşte bunlar göz önünde tutulmadığı için, Gürcistan Fetihnemesinde de, hem transkripsiyonunda, hem de bunun Türkçeleştirmesinde ağır sayılabilecek yanlışlara düşülmüştür.

(~~Hammer'in~~, metnin Alımancaya çevirisinde ne gibi yanlışlar yaptığı ~~bu yazıda ele alınmamıştır.~~)

I. ~~Hammer'in~~ transkripsiyonundaki okuma yanlışları.

a) Yazılışları, sözlüklerdeki doğrularına uymayan kelimeler (bunların yanlış okunanları ayrıca içindekilerdir).

Meşiyet (meşiyet); âfâtâb (âfitâb); ~~xxxnâx~~ na'mâ (nu'mâ); simât (senât) mîskala (maskala); hülk (helk) [Bu yanlışta, bu tür nesirlerin elimizdeki anahtarı dikkate alınmamıştır; bu anahtar **seci'**dir. Mülk kelimesinden sonra onun ayakdaşı olan kelimenin **helk** okunması yanlıştır, doğrusu **hülk**ür. Bunun da anlamı yine **helk**, **helâk** kelimelerinde olduğu gibi ölümdür. Burada bir üçüncü yanlış da metnin ~~xxxî~~ aslındaki **tehi** kelimesinin, transkripsiyonda **neh**y olarak verilmesidir. Sözün gelişinden ve ~~âx~~ bundan hemen önce geçen **hâli** sözcüğünden anlaşılacağı üzere burada yakışan sözcüğün de **tehi** (boş, boşalmış) olacağı, üzerinde durulmayacak denli açıktır.] Sukbe (sakbe); sadr, ~~miş-~~ nan (sadr-neşinan); ba'dehu (ba'de); ~~diix~~ dilfran (delfran); ~~kâhsâr~~ (kâisâr).

b) Fermanın metninde yanlış okunan kelimeler.

A'lâm (i'lâm); zılâl-i feth-nevâli (zılâl-i fetn-tevâli); mehcurdur (mechurdur); cenâb-ı ni'me'l-meâba (cenâb-ı ni'me'l-mâniye); eski metinlerle ağınalığı olan biri, bu tamlama ile sık sık karşılaşmış olacaktır. Bebr-i deman (bir-deman); arsa-i ihtiram (arza-i ihtiram); fevz-iktibas (fevz-iktibas); evvel bahar-ı huçeste-âsânda (ol bahar-ı . . .); Sefer-i mübarek-siyere (sefer-i mübarek-seyre); Bu yanlışın doğrusu da yazdığım gibi olacaktır. **Seci'**leri dikkate alırsak **seferin** karşılığında **siyer** olacağı **Kendiliğinden**

2)

anlaşılır. Üstelik, **sifret**, kelimesinin çoğulu olan **siyer** gâdis, tavr ve hareket; insanın manevi tuttuğu yol ~~xxx~~ ve onu ayakta tutan hal, demektir. **intimâ** (intihâ) ~~hısâr-ı~~; **hısâr-ı felek-âşiyân** (hısâr-ı felek-sitan); **tamam intikam** (tamâm-i intikam); **Mu'zamât-ı kılâ'** (muattamât-ı kılâ'); **hizebr-i bebr-ayın** (kahr ber-âym); **münşakk** (müttesak); **melâhide** (mülâhide); **sene sitt ve hamsin ve tis'amie** (sîne sittin ve hamsin ve tisamie). Böyle okuyunca, bunu 'dokuz yüz elli altmış' gibi bir acayip anlamla karşılarız. Pertev-i hurşid-i **tâbân-vizân** ~~kahire~~ **kahire** ~~birle~~ (pertev-i hurşid-taban-ı zerrât-ı kahire ~~birle~~). Burada **vizân** (denk, muadil) demektir, bilinmediği için **zerrât** diye okunmuştur. Fermanın Türkçeleştirilmesinde de 'ezici **zerreciklerimizin** güneş gibi aydınlatan ışıkları ile. . . denmiş ve hiç de anlaşıl~~ı~~mayan bir şekilde açıklanmıştır. Oysa doğrusu, 'bizim ezici gücümüzün parlak güneşe denk olan ışıklarıyla' demektir.

Bir de, transkripsiyonda 'hısn-ı felek-dür' ve ~~xxxxx~~ 'âsmân-sûr' diye okunmuş olan bir yer var; bu da 'o gök kadar yüce, surları göğe ulaşan hısarı' diye Türkçeleştirilmiştir. İlk bakışta burada **dür** ve **sûr** sözcükleri, daha önce gelen **mülhid-i mezbûr** tamlamasıyla bir sec'in devamı gibi görünmekle birlikte, **felek-dür**dan ~~ca~~ anlaşılacağı belli olmadığı için, bence bunun bütünü **hısn-ı felek-devr** ve **âsmân-sevr** diye okumak, açık bir anlam taşıdığı için, daha yerinde görünüyor. Öyle okuyunca ~~xxx~~anlamı da 'çevresi felekler gibi geniş, satveti, sarplığı da gökler gibi olan kale' olacaktır.

Hizebr-i bebr-ayın (kahr ber-ayın). Bu da 'pars tabiatlı arslan' demektir. Pars, yırtıcılığı ile, arslan da cesurluğu ve yiğitliği ile ün aldıkları için anlaşılmayacak bir yanı yoktur.

c) Anlaşılmadığı için soru işareti konan.

Bişe-i mülk (bişe-i(?) mülk). Bişe, Farsçada 'orman' demektir; bu bir benzetmedir. Çünkü ardından 'çakal' gelecektir. Sözün bütünü 'ülke ~~xxx~~ ormanı zulüm ve ölüm çakalından temizlendi' demektir.

II. Fermanın Türkçeleştirmesini leki yahlışlar.

~~Bah~~ **Bah** ~~yıldızının tepesine~~ **Bah** yıldızının tepesine. Bunun fermandaki aslı **Ferk-ı Ferkadan-ı izzet** ⁱⁿ ~~in~~ **Ferkadan**, bilinen parlak yıldızların adıdır, iki tane olan bu yıldız ⁱⁿ ~~in~~ Türkçede 'iki kardeş' derler. Kuzey kutbuna yakın olan bu yıldızlarla, yola gidenler ~~xxxx~~ ~~buradan~~ gidecekleri yolu ve semti bulurlar.

Sir-i jiyân-ı arsa-i cidal, ~~xxxxxx~~ 'kavga arsasının fethediciliğin yabancı arslanı . . . ~~denmiştir~~ denmiştir. Arslan, zaten yabancı, vahşi bir hayvandır, onun için bu karşılık burada tutmaz. Türkçede kullanıldığı üzere **Kağan arslan** diye karşılamak daha yakışırdı.

Siphr-temkin ^{temkin}, 'Gök kadar ağır-başlı kullar' demek değildir. Metindeki **bendagân** ^{temkin} **südde-i siphr-temkin** den anlaşılın 'gökler gibi kudretli ve haşmetli olan eşigimin kullarından' demektir. Başka bir deyişle, burada söz konu-

3)

su olan kullar değildir, gökler kadar kuvvetli ve vekarlı olan pādīgah egi-
dir. **Semek-bünyanın** karşılığı da 'balık yapılı' değildir. ~~xxxx~~ Çünkü bundan
okuyucu hiç bir şey anlamayacaktır. Arapçada beyne's-semâi ve's-semek diye
bir deyim vardır ki bunun Türkçedeki karşılığı 'gökle yer arasındadır'. Onun
için de 'semek bünyan' temelleri yerin çok altına kadar uzanır demektir. Yer
yuvarlığının su, suyun da balık üzerinde durduğuna dair olan inancı hatırla-
mak yeter. **Şemsîr-zâd** da 'azığı ateş olan' değil, 'ateşten doğmuş olan kılıç'
demektir: ^{Kılıç} Çelik ateşte dögülerek yapıldığı için.

'Kalenin balıklara kadar ünen temeli' için de bir önce verilen açıklama-
ya bakılmalıdır.

Metnin aslındaki bu **sefer-i zafer-hişan-ı nusret-aşiyandânî** ^{zâh} ^{deniz} Türkçe-
si 'zafer belgili Tanrının yardımıyla' değildir. İlle de metindeki kelimele-
re bağlı kalmak istiyorsak o zaman 'bu alâmeti zafer olan ve yuva kurduğu
yer de (Allahın) güzel yardımı olan seferde. . .' denebilir.

Metnin aslında **ulüvv-i inayet-i Fettâh-ı zü'l-minin**, 'minnetler üyesi
fethedici Tanrı' diye Türkçeleştirilmiştir. Oysa **zü'l-minen**'ihsanlar-ve iyi-
likler sahibi' olan demektir. **Fettâh** da 'feth edici' değil, 'kadı ve hâkim'
anlamına Allahın sıfatlarından biridir (Bkz. Sebe' sûresi, ayet, 26: Ve hüve
el-Fettâhü'l-Alîm; Kamus çevirisi, I, 936).

Sonuç olarak bir söz söylemek gerekirse o da şudur: Bir eski metni Türkçe-
leştirmek ve onu bugünün diline getirmek için bilmediğimiz sözcüklerin bir-
takım sözlüklerde, ^{ya da} tutarlı, tutarsız karşılıklarını bulup da onları bu metnin
orasına burasına yapıştırmak yetmez. Böylesi hem anlaşılmaz, hem de görüldüğü
üzere Türkçe olmaz, netekim olmuyor da. Bunun başka ve çok daha çetin bir yolu
vardır. Biz daha yolun başında, sonuna varmış gibi oluyoruz, oysa bu yol yal-
nız bizim ömrümüz boyu değil, Türk edebiyatının ömrü boyunca sürüp gitmekte-
dir. Bu güç ve yorucu yolculuğu göze almadan daha ilk durakta güçsüz düşüp
kalacağımızı aklımızdan çıkarmamalıyız. ^{x)}

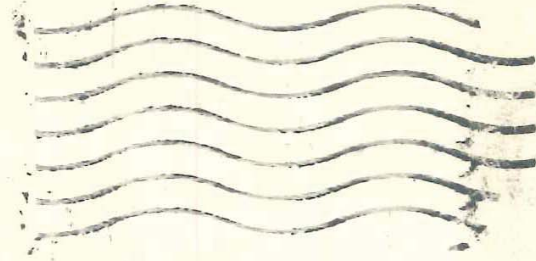
TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-327/18

G. C. Karadas - İyey

x) Bütün bu işaret ettiğimiz yanlışlara için tanık isteyenler, aşağıda birka-
cını vereceğimiz ansözlüklere bakabilirler: Mürercim Asım Efendi, Kamus
çevirisi; **El-Müncid**; **Burhan-ı Katı**'; Steingass; Redhouse; **Lehçe-i Osmanî**.

Nete Tunsay
**Toplum
ve
Bilim**
ÜÇ AYLIK DERGI

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-327/19

Sayın Arhan Saik Gökyay
Kayışdağı Cad. 124/1
26. x. 1984 *Göztepe*
İSTANBUL

Yazı Kurulu ile Haberleşme Adresi : Necatibey Caddesi 21/35 Yenışehir/ANKARA

~~Yönetim yeri ve İsteme Adresi : Ankara Cad. Güncel Han 45/18 Sirkoci/İSTANBUL~~

Kuloğlu Sok. 6/4
Çankaya Ankara
21 Ekim 1984

Sergisi Hocam,

Mektubunuzu aldım. Teşekkür ederim. "Şehbetname" yazaramın kayıtları hakkında beklemediğiniz - ummadığınız bir keşif yapmaktan duyduğunuz sevinç beni de paylaşıyor. Madem ki, bu, şimdiye kadar bilinenlere bir katkıdır, öyleyse - çok uzun alınacağı takdirde - ayne verilmiş olur. Karar sizin. Kasım'da geldiğim zaman, nasıl fırsat ederseniz öyle yapar, Ocak sayımıza hazırlarız.

Aralık'ta çıkacak Beyatlı'nın İtî Şiiri dîvânine yazınızı merakla bekliyorum. Kasım sayımızdaki üstünde yer alan "Şiirsel Sol" tamlamasını, emrettiğiniz yönde düzelttim.

Bu mektubu yazmışken, Tarih Sergimize yeni yıl başlarında bir de "Kızılcama" serisi olduğunuzu hatırlatayım.

Size verdiğim Nasreddin Hoca'nın
arbesine ilişkin fotoğraflara dayanarak
bir yazı hazırlamaktan sözünüzün var ge-
tirdiniz mi?

Bu gelişimde, sizden arkadaşımın
tedesine ait not defterlerini -mütalâa-
nızla birlikte! - almak istiyorum.

Nes'e ve ben, size ve Ferhunde hanım-
efendeye sevgi ve saygılarımızı sunuyoruz.

Yıldırım
Kuşçu

MUSTAFA ESKI
KASIM ONU
Eğitim Yürütme Müdürü

تَحْلِيْل : كَعَانَت دِيْبَاتِ اِنِي
دَقَا - كَلِي

تَحْلِيْل بِرَاتَرِ اِنِي مَعْنَا

Establishing, Confirming; investing with
authority, giving power.

Sayın Orhan Şaik Gökyay
Kayışdağı Caddesi 124/1

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058-327/20

26.XII.1983

Göztepe/İSTANBUL

سَعْدَات

majesty, dignity, authority, power
Sedatenes

سیره سنت و طریقه و حقیقت انسان

مقدمه مؤلفه بیژن لادن و قائم اولادین

حائزنده عبدالرزاق

طاهر محمد
افلاک کبیرین
ح. سیر

السیره
گروه دکتوریه دینیه مدرسه
مطالعه

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No: 086-327/20

DEVLET TİYATROLARI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ÖZEL

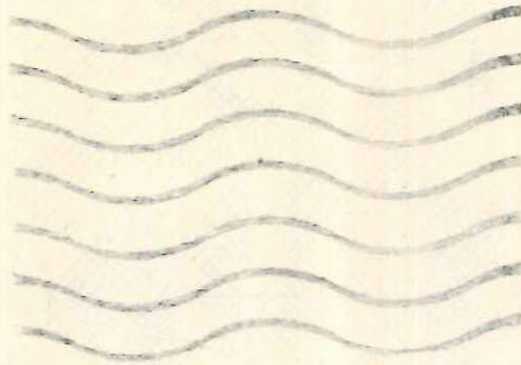
سور
الرائد علاء و شقيقه
ميد 362
امداد اصلاً هـ Sayın باگمان انزله و علا به ميد 147
Orhan Şaik GÖKYAY
Kayışdağı Cad. 124/1

سور دسوره بديكده حيريه قسوتريمي 114, II
اصلاً حيريه قسوتريمي 2293, III
Göztepe/İSTANBUL
29. XII. 1983

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-327/21

علوٰیٰ عنایتِ صنّاع
اورا لکھن

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 069-327/22

POSTAL

صنّاع
سنت صبریتن الاحسان سنہ ۱۳۷۵
Sayın,

ایسک ایس، قاسم پیریس
Ishan Saik Gökçayın
Kayışdağı Cad. No 124/1
IV, 486

وهو الصناع العلم سنہ ۱۳۷۵، ۲۶

صنّاع : قاسم پیریس

I, 936 قاسم پیریس

Göztepe

ISTANBUL